

UZASADNIENIE

Wyrokiem zaocznym z dnia 1 lutego 2018 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I C 595/17, z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. przeciwko A. Ł., o zapłatę, Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej:

- 1) zasądził od pozwanego A. Ł. na rzecz powoda (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. kwotę 504,20 zł w tym kwotę 500 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego w skali roku od dnia 4 października 2014 roku do dnia zapłaty z tym zastrzeżeniem, że od dnia 1 stycznia 2016 roku wysokość odsetek nie może przekraczać w stosunku rocznym dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie;
- 2) oddalił powództwo w pozostałej części;
- 3) wyrokowi w punkcie pierwszym nadał rygor natychmiastowej wykonalności;
- 4) zasądził od pozwanego A. Ł. na rzecz powoda (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. kwotę 158,50 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, które przedstawiają się następująco:

18 czerwca 2014 roku (...) Spółka Akcyjna w G. zawarła w formie pisemnej umowę pożyczki. Wedle treści umowy pożyczki obejmowała ona kwotę 995,00 zł, na którą składała się kwota wypłacona pozwanemu w wysokości 500 zł, kwota opłaty wstępnej w wysokości 265,64 zł, kwota tzw. obsługi pożyczki w domu w wysokości 229,36 zł. Umowa została zawarta do dnia 12 listopada 2014 roku. Pozwany zobowiązał się spłacić pożyczkę w 20 tygodniowych ratach po 49,75 zł. Opłata za obsługę w domu była wedle treści umowy niezależna od ilości rat i ilości wykonywanych przez przedstawiciela wizyt. W umowie za opóźnienie przewidziano odsetki karne w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Umowa przewidywała również możliwość jej wcześniejszego wypowiedzenia po wezwaniu do zapłaty. Zgodnie z treścią umowy pożyczkodawca w trakcie trwania umowy mógł naliczyć koszty nie większe niż 20 zł łącznie za korespondencję wysłaną listami poleconymi, licząc po 10 zł od wezwania do zapłaty i ostatecznego przedsądowego wezwania do zapłaty kierowanych do pożyczkobiorcy.

W dacie 17 czerwca 2014 roku (...) Spółka Akcyjna w G. połączyła się z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w G..

W dniu 5 sierpnia 2014 roku powód skierował do pozwanego wezwanie do zapłaty. Natomiast 26 sierpnia 2014 roku wypowiedział umowę pożyczki oraz wystosował do pozwanego ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty. Koszt nadania przesyłki wynosił 4,20 zł. Wypowiedzenie umowy pożyczki stało się skuteczne w dniu 3 października 2014 roku.

Na podstawie tak poczynionych ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy uznał powództwo za częściowo zasadne.

Sąd ten wskazał, że w sprawie niniejszej zaistniały podstawy do wydania wyroku zaocznego w świetle art. 339 § 1 k.p.c. Jednocześnie w ocenie Sądu pierwszej instancji przytoczone przez powoda okoliczności faktyczne, dotyczące samej treści pożyczki oraz kosztów windykacji budzą uzasadnione wątpliwości, co uniemożliwiało wydanie wyroku zaocznego uwzględniającego roszczenie w całości.

Wątpliwości Sądu Rejonowego wzbudziło brak wskazania w treści pozwu daty umowy pożyczki, co z kolei nie pozwalało określić, kiedy pozwany miał płacić raty. Po drugie wątpliwości wzbudziło żądanie kwoty 20 zł z tytułu kosztów windykacji (korespondencji).

Nie budziło wątpliwości Sądu pierwszej instancji, że między stronami doszło do zawarcia umowy pożyczki (art. 720 §1 k.c.) ani że w przypadku niesplacenia pożyczki w terminie strony umowy przewidziały oprocentowanie umowne w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

Sąd Rejonowy uznał jednak za niedozwolone klauzule umowne postanowienia w zakresie obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania i tzw. kosztów windykacji (korespondencji) oraz opłaty wstępnej.

W konsekwencji Sąd pierwszej instancji uznał, że pożyczka obejmowała kwotę 504,20 zł [1015 zł (kwota żądana przez powoda) – 265,64 zł (opłata wstępna) – 229,36 zł (opłata za obsługę w domu) – 20 zł (tzw. kosztów windykacji) + 4,20 zł (koszty przesyłki)] i taką to kwotę pozwany miał zwrócić powodowi w ramach stosunku zobowiązaniowego.

Zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c. Sąd Rejonowy zasądził od wyżej wskazanej kwoty odsetki umowne w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego od dnia 4 października 2014 roku do dnia zapłaty.

Rygor natychmiastowej wykonalności w części zasądzonej Sąd Rejonowy nadał na podstawie art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia w zakresie punktu drugiego sentencji wniosła strona powodowa. Skarżący zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie:

- art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 k.c. w zw. z art. 720 k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 3 ust. 2 pkt 1) ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2011 r. Nr 126, poz. 715, z późn. zm., dalej: Ustawa z 2011 roku) i błędne uznanie, że strony nie mogły postanowić o zastrzeżeniu na rzecz pożyczkobiorcy dodatkowych opłat opisanych w umowie pożyczki oraz kosztów windykacyjnych, podczas gdy przepisy Ustawy z 2011 roku przewidują taką możliwość;

- art. 359 § 2¹ k.c. w zw. z art. 58 k.c. w zw. z art. 720 k.c. w zw. art. 3 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim poprzez błędne uznanie przez Sąd I instancji, że przewidziane w umowie pożyczki opłaty stanowią naruszenie zapisu o maksymalnych odsetkach wynikających z czynności prawnej podczas gdy przepisy Ustawy z 2011 roku oraz przepisy kodeksu cywilnego pozostawiają stronom umowy pożyczki dowolność co do ustalenia formy odpłatności w umowie pożyczki;

- art. 385¹ § 1 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie wskutek błędnego przyjęcia, że postanowienia umowy pożyczki w zakresie dotyczącym wysokości opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, opłaty wstępnej (prowizji) oraz opłat windykacyjnych wypełniają przesłanki do uznania ich za niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu ww. przepisu, podczas gdy prawidłowa interpretacja postanowień umownych w tym zakresie prowadzi do uznania, że nie kształtują one praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami ani nie naruszają rażąco jego interesów, a tym samym przesłanki uznania ww. postanowienia umownego za niedozwolone nie zostały spełnione;

- art. 328 § 2 k.c., które miało wpływ na treść orzeczenia, poprzez brak możliwości dokonania oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia, co w konsekwencji uniemożliwia przeprowadzenie kontroli apelacyjnej, w szczególności przez brak uwzględnienia, rozpatrzenia i wyjaśnienia przez Sąd I instancji wszystkich przesłanek kontroli dokonywanej na podstawie przepisu art. 385¹ § 1 k.c.;

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., które miało wpływ na treść orzeczenia, poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, poprzez: błędne przyjęcie, że postanowienia umowne dotyczące obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania, opłaty wstępnej (prowizji) i opłat windykacyjnych stanowią niedozwolone klauzule umowne oraz mają na celu obejście przepisów o odsetkach maksymalnych oraz poprzez przyjęcie, że kwota 20 zł naliczona tytułem kosztów windykacyjnych nie odzwierciedla faktycznie poniesionych przez powoda kosztów, podczas gdy powód przedstawił Sądowi składowe kwoty dochodzonej przez powoda tytułem zwrotu poniesionych kosztów windykacyjnych.

W konsekwencji podniesionych zarzutów skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kwoty 1.015,00 zł oraz o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu i pozostawienie temu sadowi Rozstrzygnięcia o kosztach procesu za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu.

W pierwszej kolejności wyjaśnienia wymaga, że niniejsza sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, w związku z czym Sąd Okręgowy na podstawie art. 505¹⁰ § 1 i § 2 k.p.c. rozpoznał apelację na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego.

Zaznaczyć należy również, że w postępowaniu uproszczonym zgodnie z art. 505⁹ § 1¹ k.p.c. apelację można oprzeć tylko na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie lub naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy. Natomiast stosownie do art. 505¹³ § 2 k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne. Ponadto ocena materiału dowodowego przeprowadzona przez Sąd I instancji nie narusza granic swobodnej oceny dowodów, wyznaczonej dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c., co zarzut w tym zakresie czyni chybionym, tym bardziej, że w istocie dotyka on sfery prawa materialnego, wyrażającej się w niewłaściwym, zdaniem apelującego uznaniu postanowień umownych dotyczących obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania, opłaty wstępnej (prowizji) i opłat windykacyjnych za niedozwolone klauzule umowne.

Niezasadny jest też zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy podziela dominujące w judykaturze stanowisko, że zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia można ocenić jako zasadny, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wskazanych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli instancyjnej. Taka sytuacja miałaby miejsce tylko gdyby sąd odwoławczy nie miał możliwości dokonania oceny toku wyводу, który doprowadził sąd pierwszej instancji do wydania orzeczenia, a także w razie zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego (por. wyrok SN z dnia 06.08.2015 V CSK 671/14, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 lipca 2015 r. VI ACa 1112/14 – legalis). Natomiast uzasadnienie zaskarżonego wyroku umożliwia dokonanie kontroli instancyjnej i w pełni tłumaczy motywy rozstrzygnięcia.

Nie zasługują na aprobatę podniesione przez skarżącego zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 k.c. w zw. z art. 720 k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c.

w zw. z art. 3 ust. 2 pkt 1) ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim

i art. 359 § 2¹ k.c. w zw. z art. 58 k.c. w zw. z art. 720 k.c. w zw. art. 3 ust. 2 pkt. 1 ustawy

z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim, które sprowadzają się do zakwestionowania dokonanej przez Sąd I instancji oceny prawnej, iż postanowienia umowy pożyczki o pobieraniu prowizji, opłat za obsługę pożyczki i kosztów windykacyjnych są bezskuteczne.

Opłata za prowizję, obsługę pożyczki i koszty windykacyjne nie należą do istoty umowy pożyczki i nie zostały indywidualnie uzgodnione ze stroną pozwaną. Są one częścią umowy i nie podlegają negocjacji. Wskazane opłaty są potrącane z całkowitej kwoty pożyczki w dniu zawarcia umowy. Powód w umowie nie wskazał, w jaki sposób została wyliczona kwota prowizji oraz opłaty za obsługę pożyczki, a to uniemożliwia weryfikację zasadności ich wysokości. Koszty wezwań nie były zaś związane z rzeczywistymi kosztami pocztowymi.

Zastrzeżenie w umowie prowizji w wysokości 265,64 zł i opłaty za obsługę pożyczki w wysokości 229,36 zł przy pożyczce w kwocie 500,00 zł, bez jakiegokolwiek związku

z rzeczywistymi kosztami poniesionymi przez pożyczkodawcę rażąco narusza interes konsumenta i dobre obyczaje. Ma to w ocenie Sądu Okręgowego stanowić jedynie dodatkowe źródło dochodu pożyczkodawcy.

Dodatkowe opłaty są co do zasady dopuszczalne, ale powinny odzwierciedlać rzeczywiste koszty związane z obsługą pożyczki i nie mogą stanowić źródła dodatkowego dochodu dla pożyczkodawcy. Ustanowienie tak wysokich opłat służy obejściu przepisów o odsetkach maksymalnych i stanowi w istocie próbę ukrycia rzeczywistego oprocentowania pożyczki. Gdyby więc nawet przyjąć, że zastrzeżenie umowne prowizji i opłaty za obsługę nie jest klauzulą niedozwoloną, to i tak należałoby je uznać za nieważne w oparciu o art. 58 k.c.

Niezasadny jest również zarzut naruszenia przepisów ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1528). Sąd I instancji nie kwestionował bowiem samej dopuszczalności ustalenia dodatkowych opłat przez pożyczkodawcę, ale uznał, że powód nie wykazał podstawy dla ich dochodzenia. Ponadto za niedozwolone uznać należy ustalenie prowizji i opłat na tak wysokim poziomie, wobec rażącego naruszenia tym samym interesów konsumenta.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy uznał za zasadne zasądzenie jedynie kwoty niespłaconej części udostępnionego pozwanemu kapitału w wysokości 504,20 zł (1015 zł

– 265,64 zł – 229,36 zł - 20 zł + 4,20 zł) wraz z odsetkami umownymi. Wynika to wprost

z treści pozwu, w którym wskazano, że pozwanemu udostępniono tytułem pożyczki kwotę 500 zł. Z treści pozwu nie wynika, aby kwota prowizji w wysokości 265,64 zł zawarta była w całkowitej kwocie kredytu do zapłaty. Podobnie jak opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania w wysokości 229,36 zł. Jednak nawet gdyby tak było, należałoby powziąć uzasadnione wątpliwości co do postanowień umownych dotyczących prowizji za czynności związane z zawarciem umowy pożyczki i opłaty, stanowiących łącznie kwotę wyższą od faktycznie udzielonej pożyczki.

Jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego, pozwany zawarł

z powodem umowę pożyczki (art. 720 § 1 k.c.). W umowie pożyczki zapisano, że pozwanemu udzielono pożyczki na kwotę 995,00 zł. Jako kwotę do wypłaty pomniejszoną o prowizję oraz opłatę za obsługę w miejscu zamieszkania wskazano kwotę 500 zł (§ 3.1).

Strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek i przy zawieraniu umów posługiwała się wzorcami umownymi. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej

z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy

to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Zgodzić należy się z Sądem I instancji, że w świetle materiału dowodowego zebranego w sprawie brak było podstaw do obciążania pozwanego dodatkowo kwotami 265,64 zł i 229,36 zł oraz kosztami windykacyjnymi przekraczającymi rzeczywiście poniesiony koszt korespondencji w kwocie 4,20 zł, bez wskazania jakiegokolwiek racjonalnej podstawy do tak wysokiego obciążenia. Tak skonstruowane postanowienia umowne uznać należy za niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Postanowienia te zostały zastrzeżone w sposób i w wysokości oznaczającej naruszenie zasad współżycia społecznego i rażąco naruszają interesy pozwanego.

Mając na uwadze niezasadność zarzutów apelacyjnych oraz jednocześnie brak ujawnienia okoliczności, które podlegają uwzględnieniu w postępowaniu odwoławczym z urzędu, apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.